

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsakega meseca, ter stoji za vse leto 3 gold., a za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo, naročnino in oznanila pa Milic-eva tiskarna v Ljubljani.

Štev. 17.

V Ljubljani, 1. septembra 1887. l.

XXVII. leto.

O okrajnih učiteljskih knjižnicah.

(A. Lapajne.)

(Dalje in konec.)

Iz tega ukaza sledi jasno, kako lahko se dobivajo knjige iz okrajne učiteljske knjižnice. Druzega ni treba, kakor da se knjižničarju za določeno knjigo v izposojilo piše in, ako je knjiga na razpolaganje, pošlje jo ta potom voditeljstva voditeljstvu tiste ljudske šole, pri kateri je nastavljen učitelj - prosilec, poštne prosto, in kadar jo ta vrača, pošlje jo zopet potom voditeljstva voditeljstvu iste ljudske šole, kjer je okrajna učiteljska knjižnica. Pri tem ni drugih troškov, kakor kar in kolikor stane zavitek. Da pa vsaka c. kr. pošta ta ukaz pozná in ga tudi izpolnuje, se vsak učitelj lahko sam prepriča.

Želeti je torej, da se vsi učitelji dejansko poprimemo tega ukaza ter da marljivo prebiramo knjige in spise, katere nam ponujajo okrajne učiteljske knjižnice.

2. Posebno velika hiba in namenu okrajnim učiteljskim knjižnicam ravno nasprotno je nakupovanje malih brošuric; ki pod 1 gld. stanejo in naročevanje na razne pedagogične liste.

Užé red za okrajne učiteljske knjižnice določuje, da naj se naročujejo le taki spisi in časopisi, katerih si posamezni učitelj sam ne more naročiti. Pod tem razumevajo se pač le obširni spisi in dragi časopisi, katerih si učitelj sam zaradi visoke cene ne more naročiti, kar pa pri brošurah in časopisih prav lahko stori, ne gledé tudi na to, da ti slednji imajo le momentano vrednost. Kot taki pa ne smejo priti v okrajne učiteljske knjižnice, za koje naj se naročajo le taki spisi in knjige, ki imajo stalno vrednost.

Kar se tiče naročevanja pedagogičnih listov, so ti pač navadno tako po ceni, da ni vredno, da bi se posamezne številke pošiljale od jednega šolskega voditeljstva do drugenga. Zraven tega se more vender od vsakega ljudskega učitelja zahtevati, da je sam naročen vsaj na jeden pedagogičen list.

3. Ne smejo se učiteljski knjižnici nalagati nepotrebni troški. K temu spadajo troški za predrago in fino vezanje knjig, za vedno romanje knjižnice iz jednega kraja v drugenga, posebno pa misel, da naj se za okrajno uč. knjižnico naroča posebna soba. Omaro ali omari za okr. knjižnico pač lahko šolsko voditeljstvo dotičnega kraja, kjer je nje sedež, brezplačno spravlja ali pa kak učitelj za malo odškodnino.

4. Velika hiba je nadalje nemarnost nekaterih knjižničarjev, kateri le premnogokrat dopuščajo in se za razvoj knjižnice premalo brigajo, da posamezni učitelji knjige

predolgo obdržé, predno jih zopet vrnejo. Ako pa med tem kdo drugi katero izposojenih knjig brati želí, odgovorí se mu kratkomalo: izposojena je; kdo jo ima in ali se bode kmalu vrnila, o tem je brezuspešno vsako vprašanje. S takim ravnanjem dobí se neko mrzenje do stvari; ako v prihodnje česa od nje zahtevati hočeš, vsakokrat se bojiš, da ti bode vsako vprašanje brezuspešno, zato jo vsak bolj ali manj zanemarja.

Te in enake napake se morajo tedaj odpraviti pri okrajnih učiteljskih knjižnicah.

Ostaja mi zdaj še, da navêdem sredstva, koja naj bi na v okrajne učiteljske knjižnice vplivala, da bi se povzdignile na višjo stopinjo porabe in koristi za ljudske učitelje.

Ako se okrajne učiteljske knjižnice tako uredé, kakor in kakoršne bi morale biti, je prvi in glavni pogoj, da se letni denarni dohodki vsaki knjižnici zvikšajo. Vsaka knjižnica, ki se hoče med boljše šteti, mora imeti raznovrstne knjige vseh znanstev. Navadno in posebno dandanes so pa take knjige jako obširno pisane in tudi primerno drage; okrajna učiteljska knjižnica more si pri sedanjem ravnanji k večjemu jeden tak spis na leto kupiti.

Deželni šolski zakon z dné 29. aprila 1873. l., št. 22 pravi v §. 44.:

„Med potrebne izdatke šolskega okraja šteje se tudi:

a) zaloga za okrajno učiteljsko knjižnico, za katero se more tudi od učiteljev po pol odstotka od letne plače pobirati“.

Pomen tega §. naj se po vsem Kranjskem uresniči; okrajne blagajnice naj vsako leto pripomorejo s primernimi dotacijami za knjižnice, kar se je v nekaterih šolskih okrajih popred tudi vedno storilo in kakor je po nekaterih okrajih (recimo v Ljubljanskem mestnem okraji) še običajno.

Ravno tako je za razvoj okrajnih knjižnic tudi treba, da se učiteljstvo za-nje bolj zanimiva. Dostikrat je knjižnični odbor v zadregi, katere knjige in časopise naj naroči, da bode ustregel svojim tovarišem. Tù je tedaj svét: „Več očí, več vidi; več ljudi, več vé“.

Končaje ta spis želim, da bi se naše okrajne učiteljske knjižnice bolj in bolj povzdigovale in napredovale, da bi se jih vsi tovariši se prav pridno posluževali, vzlasti pa, da bi one postale zaklad, iz kojega naj bi posebno rad in pogostoma zajemal mlad naraščaj ljudskega učiteljstva sebi in stanu na korist in čast! Želeti bi pa tudi bilo, da bi se merodajni krogi tega perečega vprašanja poprijeli ter okrajnim učiteljskim knjižnicam pomagli, da bi se uspešno širile in množile.

Zgodovina pedagogije.

(Dalje.)

XII. Ivan Pestalozzi.

Ivan Henrik Pestalozzi se je porodil l. 1746. v Zürich-u. Dovršivši niže šole in gimnazij, stopil je v „collegium humanitatis“, t. j. v neki viši znanstveni zavod, kjer so se vzgojenci izobraževali največ za teologijo. Pestalozzi se je namreč trdno odločil, da postane duhovnik, a odstopil je od tega sklepa, ko mu neka pridiga za poskus ni gladko tekla. Potem se je odločil za juridiške študije, ali tudi te je opustil in se pri nekem velikem gospodarju na kmetih uril v gospodarstvu. S pomočjo nekega bogatega trgovca kupil si je do sto švicarskih oral neobdelanega zemljišča, kjer si je postavil (l. 1768.) lep dvorec, kateremu je dal ime „Neuhof.“ Potem se je oženil z Anko Schultesovo, hčerjo nekega trgovca v Zürich-u.

Gospodarstvo Pestalozzi-jevo je pešalo. Slabe letine, slabo zemljišče, malovredni posli, njegova nespretnost, dobrodušnost in neodločnost so bili vzrok, da je hitro pro-

padalo lepo njegovo pričeto podjetje. Züriški trgovec, ki mu je bil denarjev posodil, terjal je svojo glavnico, videvši da Pestalozzi-ju gospodarstvo slabo napreduje; to pa ga je pripravilo v velike neprilike. Sproži pa zopet novo misel. Odloči se, da hoče nadaljevati svoje gospodarstvo pa ž njim združiti vzgojelišče za siromašno deco, v katerem bi ta imela stan in hrano ter se izobraževala ne samo v gospodarstvu in hišnem obrtu, ampak tudi v drugih učnih predmetih. Nadejal se je, da se bode zavod z malo pomočjo vzdrževal. Osnove svoje se radostno prime, in nekatera mesta mu ponudijo denarne pomoči. Pestalozzi je torej (1775. l.) otvoril zavod s petdeseterimi zelo siromašnimi in zanemarjenimi otroci. Po leti so delali na polji, a po zimi in v grdem vremenu so se bavili z ročnim delom, namreč s predenjem, tkanjem, pletenjem. Razen tega jih je Pestalozzi učil govoriti, peti, računati, moliti, uril jim čute ter izobraževal um in srce. Ta posel ga je zelo veselil, a tudi v tem ni bil srečen. Manjkalo mu je tehniške zvedenosti. Otrokom, ki še debelega konca niso znali presti, dal je delati konce za damast, a na ta način so mu prejo kvarili. Razen tega so bili nekateri otroci razvajeni in malovredni, pa tudi stariši so jih često kvarili, ko so jih ob nedeljah in praznikih obiskovat hodili. Ali skoraj mu je zmanjkalo novcev, hrane in drv in neusmiljeni upniki so nad njega prihrumeli. Gojenci so se mu največ razpršili. Zavaljo tega zatvori zavod (1780. l.); a zemljišče dá v najem. V tem času, polnem žalosti in skrbí, ko so ga prijatelji zapustili, a neprijatelji se mu posmehovali, deloval je književno in izdal svoj prvi spis: „Večerni časi nekega puščavnika“. To je vrsta aforizmov, v katerih je razvil svoj program in položil temelj svojemu daljnemu delovanju. Že v tem spisu govori o potrebi premišljevanja človeške narave. Na dalje priporoča občo človeško omiko in slaví obiteljsko vzgojo. Po nagovoru nekega knjigarja v Zürich-u sestavil je krasno moralno ljudsko pripovedko: „Lenard in Jera“ (Lienhard u. Gertrud). V tem spisu pripoveduje, kako je skrbno Jera svojega moža odvrčala od pijančevanja, kako je vestno in neumorno v svoji hiši vzgojevala in poučevala otroke svoje. Njeno vzgojevanje je bilo uravnano strogo po naravi. Učila je otroke samo to, kar je vredno, da znajo. Sv. pismo jej je bila glavna knjiga, a sicer pa je učila več iz življenja, nego iz knjig. Vrh vsega vadila je otroke v primernem delu. Njena šola je bila več delavnica, nego učilnica. Odslej bavi se je Pestalozzi večinoma s književnim delom ter je uredoval ljudske novine in izdal več ljudskih spisov.

Mej tem je vstala francoska revolucija. Francozi so se mešali v švajcarske zadeve in jim vsilili novo ustavo in novo upravo. V Unterwaldskem okraji so se temu upirali. Na to so došle francoske čete, da upokoré upornike. Te čete so upostošile ves Unterwaldski kraj, a mesto Stanz so celó požgale. Brezbrojne sirote, katerim so očetje umrli z orožjem v roki, blodile so po svetu brez vsake pomoči, iščeč in proseč milostinje.

Švicarska vlada odloči za nje zapuščeni samostan uršulink v Stanzu ter zaprosi Pestalozzija, naj bode oče in učitelj ubogim tem sirotam. On se veselo prime tega posla, a boriti se mu je bilo z mnogimi neprilikami in težkostimi. On je bil namreč ne samo učitelj, ampak tudi upravitelj zavoda in skoro da tudi sluga, ker mu niso dali nikoga v pomoč. Vse, kar je deci trebalo za dušo ali telo, moral jim je učiniti. Vedno je bil pri njih in ž njimi, še celó jedel in spal je ž njimi. Pri pouku ravnal je enako, kakor dela doma. Ni rabil nobenih umetnih sredstev, nego edino predmete, ki so bili okoli njega. Soba, stene, zidovi, hodniki, orodje, obleka i. dr. to so bile njegove knjige. S početka je skušal, da se s poukom združi ročno delo, pa se mu ni posrečilo. Ker ni imel součitelja, vpeljal je, da so starejši in sposobniši otroci pomagali mlajšim pri učenju. Ali skoraj je moralo tudi to delovanje Pestalozzi-jevo nehati. Francozi, ki so

bili nagnani od Avstrijancev, pridrli so v drugič (1799. l.) v Unterwalden, in ker so imeli mnogo bolnikov in ranjencev, preobrnili so samostan, v katerem je bil Pestalozzi-jev zavod, v bolnico. Malo potem prevzel je Pestalozzi pouk v najnižih razredih v Burgdorfu, a ko je Krüzi v Burgdorfskem mestu osnoval sirotišče, združil se je z njim in utemeljila sta poseben zavod. Skoro se je bilo zbralo dovolj učencev, in pridružili so se Pestalozziju in Krüziju še drugi pomočniki (Schmid, Niederer, Tobler). V tem času izdal je Pestalozzi znamenito delo: „Kako Jera svoje otroke uči“. V tem delu je razvil svoje misli o nevolji in pokvarjenosti ljudstva ter navel, kaj bi se moralo storiti, da bi se temu v okom prišlo. Dočim je v prejšnjih delih govoril več o vzgoji, razpravlja v tem spisu največ svoja načela o pouku. Poudarja posebno, da je narava voditeljica pri vzgoji in pouku in da je nazorovanje absolutni temelj vsakemu spoznanju, in da so elementarna sredstva pouka: oblika, broj in jezik.

Jera je, kakor živa slika materinske ljubezni in požrtvovalnosti, Pestalozzi-jev ideal, po katerem bi se moral ravnati po njegovem mnenju vsak vzgojitelj in učitelj. Burgdorfski zavod je lepo napredoval. Obiskovali so ga mnogi tujci; vlada ga je pregledala in se o njem kaj povoljno izjavila, zato ga je javnim razglasila in dala upravitelju in najstarejšim učiteljem stalne plače. Potem so pa nastale zopet politiške zmešnjave. Poslanci iz Švice, mej njimi tudi Pestalozzi (l. 1803.) dogovarjali so se v Parizu radi premembe ustave. S svojim ravnanjem pri tej priliki prišel je Pestalozzi v nemilost pri mnogih Švicarjih, posebno pri onih, ki so bili za staro ustavo. Ko je torej prejšnja vlada padla in bila stara kantonska sestava v Švici zopet postavljena (l. 1804.), izbrali so si Burgdorfski grad za vrhovni urad, a Pestalozzi-ju so odstopili samostan v Münchenbuchsee-u, kamor se je odmah preselil. Vatlanska vlada ponudi mu mej tem, da osnuje zavod v Jverdonu, kar je on drage volje vzprejel ter se preselil tje z nekaterimi učitelji in učenci. Zdaj še le se začénja prava slava Pestalozzi-jeva. Od vseh strani začeli so prihajati učenci, da bi poslušali njegovo metodo. Državniki in še celó vladarji so prišli v njegov zavod, zahvaljevali se mu v imenu človečanstva ter sijajno ga odlikovali. Ruski car Aleksander I. ga je, ko je govoril z njim v Bazelu, objel in mu poslal kasneje red sv. Vladimira. Ali slava zavoda se ni vjemala z njegovim napredkom. V zavodu je manjkalo obiteljskega življenja, o katerem je Pestalozzi v svojih spisih toliko govoril, a kar je najhujše, vladala je nesloga mej njegovimi sodelavci. Vrh tega mu je umrla še žena, ki je kakor prava mati vodila vse gospodinjstvo v zavodu. Pestalozzi je zdaj izdal vkupna dela, kar mu je z nekimi darovi vred doneslo čistih 50.000 Frankov. S temi novci je osnoval zavod za siromašno deco v Clindiju blizo Iverdona. Pa tudi pri tem ni bil srečen zavoljo svoje nepraktičnosti. Naposled so se mu pristudile vse te neugodnosti in zatvoril je oba zavoda ter se preselil k svojemu unuku v Neuhofo. Tù je tudi napisal zadnji svoj spis „Labudova pesem“. V tej je še enkrat na kratka zbral vse svoje misli o vzgoji. Dvoje je posebno naglašal, namreč da naj se z vzgojo v učencu razvija človek in da naj se vsa, tudi najviša omika duha naslanja na ista elementarna načela. Po kratki bolezni je umrl l. 1827. Pokopali so ga po njegovi želji kraj šole v Birru. Na grobnem spomeniku so vrezane sledeče besede: „Tukaj počiva Henrik Pestalozzi, rešitelj siromakov v Neuhofo, v Stanzu oče sirot, v Burgdorfu in Münchenbuchsee-u začetnik ljudske šole, v Iverdonu vzgojitelj človečanstva, — človek, kristijan, meščan, vse za druge, za sebe nič. Pokoj njegovemu pepelu! Svojemu očetu Pestalozziju hvaležni Aargau“.

Ko smo navedli življenje in delovanje Pestalozzi-jevo, ostaja nam še navesti njegove misli o vzgoji in pouku.

Svrha vzgoje je bila njemu človečnost (humanitet). „Blagoslov sveta je izobrazena človečnost. Obča človeška izobrazenost naj bode podloga vsaki stanovski izobrazbi“. Načela vzgoje so skrita v človeški naravi, v kateri so zasajeni i nagoni po razvitku. Sposobnosti naj se v detetu vzbujajo tako, da se s tem ne škoduje otroški samodelavnosti. Ni, da bi se v otroka kaj tlačilo, marveč dela naj se na to, da se otrok sam iz sebe razvija, pri čemur je paziti, da je ta razvitek splošen in soglasen. Roditeljska hiša je najznamenitejše vzgojišče, a mati najnaravnejša vzgojiteljica in učiteljica.

Z moralno vzgojo povspesuje se razvitek volje. Izobraženje volje ima moralni značaj, ako se tiče vidnih stvari in činov, a religijski značaj takrat, ako je namerjena na ono, kar je nevidno in nedosegljivo. Čutnim potrebam otroškim ustreza materina ljubezen in skrb, za katero otrok daje v njem zbujeno udanost in hvaležnost. To čutstvo prenese kasneje tudi na očeta, brate in sestre. Od te ljubezni in zaupanja vzdigne se naposled k ljubezni in veri do drugih ljudi in do Boga, očeta nebeškega. Religioznost se more torej v otroku razviti iz vseh njegovih čustev, t. j. iz skupne njegove notranjosti. Vera ni plod naukov, ampak posledek nekega notranjega prepričanja.

Svrha umne vzgoje je bila Pestalozziju razvitek duševne delavnosti in moči.

(Dalje prih.)

Knjiga Slovenska

v XIX. veku.

Peter Kozler r. 16. febr. 1824 v Reki (Rieg) na Kočevskem, vzgojen na Ortneku, učil se v Ljubljani, Padovi, Paviji, na Dunaju pravoslovja, služboval na Dunaju, v Rovinju, Labinu, Vodnjanu, Pazinu, Tolminu, v Gorici in v Trstu, l. 1856 bilježnik v Sežani, poslej na Dunaju in v Ljubljani, deželni poslanec, deželnega glavarja namestnik, grajščak, u. 16. apr. 1879. Nemških roditeljev sin, a slovénских teženj velik podpornik. Pisal je v „Illyr. Bl.“ Slemenski, slovénski l. 1848 v Novice in Slovenijo itd. Posebej je dal na svetlo: „Das Programm der Linken des oesterr. Reichstages mit Rücksicht auf Slovenisch- u. Italienisch-Oesterreich“ v. Peter Kozler. Wien 1849. 8. 20.

V Novicah je priobčil l. 1848: Odperto pismice gosp. Ambrožu v Beču —, kjer ga hvali, a vsled nekterih sumljivih dejanj pozneje pohvali njemu nasproti g. Doliaka v Sloveniji, ter na njegov odgovor objavi str. 106: Drugo odperto pismice g. Ambrožu — kjer ga je resno pogrjal. — Razun več dopisov z Dunaja spiše: Zemljišni ali gruntni davek na Štajarskim in Krajskim (Vid. Novic. 1848 str. 159. 160); Domorodne misli; l. 41: Nekoliko trenutkov pri Jelačiču banu itd. L. 1849 št. 55—58: Slovenci na Ogerskim. — V Bleiweisovem Koledarčku l. 1855 str. 45—51: Potovanje po okrajnah slovenskega naroda. Ulomek iz obširnišega rokopisa. P. Kozler.

L. 1848—49 je P. Kozler osnoval „Zemljovid Slovenije“, po mnogem trudu in trošku zvršil l. 1852 (Novic. št. 92), ki pa na svetlo ni smel. Po raznih pravadah povedó Novice l. 1861 st. 203, da vstane vendar iz groba, in str. 244 jako lepo opisuje M. Cigale njegovo veljavo in koristnost. L. 1864 str. 310 kažejo: Kozlerjev slovenski zemljovid v drugo na svetlo dan. — Nekako pred njim je prišel torej na dan:

1) Kratek slovénski Zemljopis in Pregled politične in pravosodne razdelitve Ilirskega kraljestva in Štajerskega vojvodstva s pridanim slovenskim in nemškim Imenikom mest, trgov, krajev itd. Na svetlo dal P. Kozler. Na Dunaju 1854. 8. XXIV. 1—56. Nat. L. Sommer. — „Slovencom. V slovenskem slovstvu se težko pogreša zemljovid slovenske dežele, ki bi zapopal v narodu

navadne imena krajev, gorá, rek itd., in bi, kolikor se dá, natanko kazal, kako dalječ beseda slovenska seže. Dasiravno je sila težavno s tako malo pomočki, ki jih za to imamo, mejo narodovo po primerno majhnem merilu nepristransko zaznamovati in razmere jezika sešobno v bolj mešanih okrajih razkazati, se je pisatelj vendar tega dela lotil in je skusil po lastni vedi, po prejšnjih dotičnih delih in s pomočjo blagih domorodcov in prijatlov, katerim se tu očitno zahvaluje, narediti sostavo, iz ktere bi bilo moč imena v narodu navadne in popolni obraz slovenske domovine razviditi. Z velikim trudom se je zemljevid v baker rezal, da bi se kolikor je mogoče popolnamosti in zanesljivosti zadostilo. Kar se tiče nazoče priloge, naj ona zemljevid v kratkem razlaga, posebno gledé na zemljopis, narodopis in štatistiko, in naj se toraj čisla za obstojni del zemljevida. V pridanim imeniku se beró v raznih jezikih imena krajev, ki so v zemljevid vpisani itd.. Slovenski narod! sprejmi dobrovoljno to delo, ktero je tebi posvečeno, in milo o njem sodi. — Izročim ti ga s preserčno željo, da bi se kmali po boljših pozvedbah znanstvo o slovenskem narodu, njegovem jeziku in svetu povikšalo“. Konec leta 1852. Pisatelj.

2) Zemljevid Slovenske dežele in pokrajin. Izdelal in na svetlo dal Peter Kozler. Na Dunaju 1864. Risal A. Knorr. Družabnikom Slovenske Matice konec leta 1864. Matici je daroval takrat 707 Zemljevidov in 470 krajevnih Imenikov, potem ploščo samo njej v last, poleg več redkih slovénških knjig in spomenikov. Tretjič je Zemljevid dan bil na svetlo l. 1871.

3) Imenik mest, tergov in krajev zapopadenih v Zemljevidu Slovenske dežele, kakor priloga istega. Na svetlo dal in založil Peter Kozler. Na Dunaju 1864. 8. 31. Tiskom Jermenskega samostana. — Dogodbe prvega zemljevida slovenske dežele. Spisal (l. 1863) izdatelj Peter Kozler, priobčil po njegovi smrti dr. J. Bleiweis v Letopisu Slov. Matice za l. 1879 str. 104—109. — Vrlega narodnjaka pa je vrlo opisal v Slov. Narodu 1879. XII. št. 92—94 Fr. Levec.

Dr. J. Radoslav Razlag r. 12. jul. 1826 v Radoslavcih blizu Ljutomera, učil se v Mariboru, modro-, bogo- in pravoslavja v Gradcu, služboval ondi in v Brežicah, ter v Ljubljani odvetnik, deželni in državni poslanec, deželni glavar, prvosednikov namestnik Slov. Matice, naposled odvétik v Brežicah, kjer je u. 5. jun. 1880. Oglasil se je pisatelj na pr. a) v Slovenski Bčeli l. 1850 str. 125: Vseučilišče jugoslavensko; str. 157: Na uspomenu Lavoslave Kersnikove; l. 1851 str. 129: Ljubno (Pes.) 142: Vzajemnost itd. — b) Slov. Prijatelj l. 1857: Odperto pismice, komur je mar (da bi se po naj kračji poti godilo izqbraževanje mladine v srednjih učilnicah časopisom, malim mesečnikom jezikoslovnim, kateri bi kritičesko razkladal prekrasno sostavo staroslovenskega jezika in navadnega slovenskega in ilirskega narečja z ozirom na vse slavjanske narečja, ter bi prikladne sostavke za djansko vajo prinašal v latinski in cirilski abecedi itd.). — c) Drobtince l. 1858 v slovó Jakobu Košaru (Jezič. 1886 str. 43). Roka božja; Slava Narvikšemu (Pes.). — d) Novice l. 1861: Narodna omika na pr.: „Nova, važna dôba je napočila za vse narode raznojezične Avstrije, ktera ni nikdar bila in nikdar ne bode — nemška. . . Brez narodnega jezika v šolah in uredih je pravica le prazen glas, — je omika le gerda šema, — je svoboda le piškov oreh, je narod le truma opic ali papig. Slovan visoko čisla in goreče ljubi svoj jezik. On ga ne stavi ne nad, ne pod kristjanstvo in svobodo, ker je oboje le ž njim in v njem mogoče. . . Kako naj se djansko pospešuje razvitek narodiča slovenskega, hočem drugikrat načertati s svojim slabim peresom (str. 69).“ — L. 1862 str. 138: Umno gospodarstvo. — L. 1871: Jugoslavenski program v zboru Slovenije političnega društva v Ljubljani, govoril dr. Razlag (l. 4. 5.);

str. 150—159 v Sloveniji govoril obširno o slovenskem časnikarstvu in sicer o sledečih točkah: 1) Koliko in kakošnih časnikov je Slovencem treba? 2) Kako se naj naši časniki dušno in materialno podpirajo, toraj zdržavajo? 3) Ali nam je treba že sedaj političnega dnevnika? 4) Ali bi koristen bil časnik v nemškem jeziku? — V čitalnici 2. apr.: O samostalnosti ženskega spola (Novic. str. 116. 117) itd. — „Po dr. Costi poprime besedo in govori o „Jugoslavenskem programu“ dr. Razlag blizo tako-le:

„Jaz se zavedam kot rodoljub že od leta 1843. in ker smo na Graškem vseučilišči gojili živo sočutje posebno sè svojimi južno-slavenskimi brati, zasledovali marljivo njih slovstveni in družbeni razvoj in l. 1848 tudi patriotično podpirali rešilno podvzetje neumrlega Jelačića bana v korist staročastne Avstrije, imam nekoliko pravice povedati tudi svoje nazore o tem prevažnem predmetu. Razun simpatij, ktere smo takratni južnoslavenski mladenči med seboj sploh imeli, smo se tudi dejansko trudili spojevati razna naša podnarečja v en edini književni jezik na slavenskem jugu za slovstvena skupna dela in smo želeli prenarediti nektore različne oblike tako, da se slovstvo vrne k poprejšnjemu jedinstvu jezika brez škode posamesnih podnarečij, ktera poslednja bi se naj le rabila za poduk prostega naroda, toraj se tudi ponašamo z napredkom slovenskega naroda zadnjih 20 let itd. (str. 27).“ — Posebej so prišle na svetlo:

1) Zvezdice od Radoslava Razlaga. U Gradcu 1851. 16. str. 108. Tiskom Tancerovim. Mladeži jugoslavenskoj posvetjuje spisatelj. Geslo mu je: »Serdca nikak nedajmo tudjini, — Dužni smo sve davat domovini, — Ova mati nas je odgojila, — Njezin je naš život bratjo mila! G. Janko Drašković.« — „Naméra ovih zvezdicah (XVI) upravo pred zorom zlatorujnom blistajućih jest, probuditi serdca speća u nehajstvu žalostvom, upaliti serdca topla pobratimah i posestrimah rodoljubivih, razplamtiti serdca vruća za Slave slavu, za rod ljubljeni i dom predragi (str. 106).“ Pohvala bila je Zvezdicam v časnikih občna, razun v Danici, kteri odgovarja nekoliko v Bčeli 1851 str. 172. (V. Kociančič).

2) Zora, jugoslavenski Zabavnik za godinu 1852. Od Radoslava Razlaga i Ivana Vinkovića. U Gradcu 16. str. 178. Tisk. Tancer. Koledar 1—27. Spisi Razlagovi so p.: Divotvornost (romantika) str. 29—43. Pesni: Ljubav, Domovini, Sirota, Spomlad, Tolažba siroteka. Jedinici (v Cirilici). Mirovni shod; Narodne pripovëdke: Vile, vëštice, o zvëzdah, pozoj, modros, krstnici, o risu, o cvëtenju pënez, o vrëmenu; Priateljici. U spomenar. — Životopisi str. 127—162. Starožitne črtice; Listine; Svršetak: „Eto vam Zore rodjaci vlastimili! koja stidnim licem stupi u bëli svët . . Svrha Zore jest pokazati put, kojim valja stupati k slavohramu — sloge . . Jezik, kojega Zora govori, je dakle onaj, koj se obadvojici, Srbom i Slovencem kao srëdstvo priporača, kojim se mogu do sloge svete dokopati . . Čto se životopisah tiče, moramo kazati, da nijesmo popisali najodličnijih glavah južne grane slavjanskoga stebila; nego za sada nam samo najbolje poznatih rodoljubah itd.“ — Zora jugoslavenska od Radoslava Razlaga. Tečaj II. U Zagrebu 1853. 8. 228. Tiskom i troškom Fr. Župana. Duhu otca uzajemnosti slavjanske posvetjuje izdavalelj. Uvod: „Eto vam, rodjaci vlastimili, po drugiput Zore, koja uže smëlim korakom stupi u bëli svët . . Sostavci u ovogodišnjoj Zori su stranom ilirski, stranom slovenski, stranom pako se obćeslavenskomu približuju na podlagi staroslovenščine i rusćine itd. U Zori ove godine se nalazi više sostavkov tiskanih ćirilicom“. — Pametar — Pamjatnik 13—19; Za god poljnoga maršala Radeckoga — U Radecky - Pametar; Domovina, U tudjini, Moj rod, Lepir, Zvëstost, Najlëpši den, Moja nadëja, Najblaženije ćuvstvo, Na razstanku; Slava (Pesni). — Nasprot pohvali v Bčeli itd. oglasila sta se Cegnar v Ljublj. Časniku 103. 104 in v Novicah l. 1852 Podgorski z Bleiweisom vred deloma zoper vsebino, največ zoper jezik „lunin“, zoper obliko itd., kar je pomagalo.

3) Slovenski Pravnik to je kratki povzetki postav in obrazci ali izgledi raznih pisem, spisov in vlog na sodnije in druge oblasti v prepirnih in neprepirnih zadevah, potem tudi odlokov ali rešitev, razsodbe in razsodnih nagibov za vse občane, posebno pa za občinske župane, pravdosrednike, bilježnike, sodnike in urednike sploh na svetlo dal Dr. J. R. Razlag, odvetnik v Brežcah itd. Čisti prihodek je namenjen naši jugoslavenski akademiji znanostih in umetnostih v Zagrebu. Zvezek I. V Gradcu 1862. 8. 160. Natisol J. A. Kienreich. Vekovečni pravici in slovenskemu rodu posvečuje izdatelj. — Nekoliko o terminologiji gl. v Novic. 1862 str. 374.

4) Pěsmarica. Na světlo dal in zal. Dr. J. R. Razlag, odvětník v Brěžicah. V Gradcu 1863 8. 208. Nat. J. Kienreich. — V drugič in pomnoženo — odvetnik v Ljubljani. V Mariboru 1872. 16. 240. Nat. F. Skaza in drugovi. Donat. Nar. tisk. v Ljublj. 1873. Založil izdavatelj. Južnoslavenski mladini, naroda naději, posvečuje izdavatelj. Na primer bodi po milem napevu sloveča Razlagova:

Domovini.

Bodi zdrava domovina!	Tuje šege, tuje ljudstvo
Mili moj slovenski kraj,	So priyatla, braća ni,
Ti prekrasna, ti edina	Slava le, slavensko čuvstvo
Meni si zemeljski raj.	Srce moje veseli.

Primi čelov zemlja mila,
Primi srce moje v dar,
Da bi vedno matka bila
Ne pozabljena nikdar!

5) Pravnik Slovenski. List za pravosodje, upravo in državoslovje. Leto I. Izdavatelj in vrednik dr. J. R. Razlag, odvetnik. V Ljubljani. 1870. 8. 224. Nat. J. R. Milic. Kazalo obsega. Imenik naročnikov. Budnim pravica. Vigilantibus jura. — Leto II. 1871. 8. 384. — Leto III. 1872. 8. 384. — Kolednica: „Slovenci od pamtiveka nosijo svojim zncnem o premenu vsakega leta starodavne kolede, svoje iskrene želje za dober vspeh pridelkov in novejši čas računi k tem tudi duševni napredek, torej tudi „Pravnik“ čestita v tem obziru svojim čitateljem, kterih je sicer malo, vendar pa v izbornem številu. Naš list je ravnokar nastopil svoje tretje letno potovanje ter budi mlado in staro na novo živobitje, na neumorno delovanje in to na suhoparno delovanje, ker je prešla doba, v kteri se je pilo in pelo za narod in njegovo vzbujenje. Za kolednico prinese v svoji bisagi tri važne reči svojim rojakom: prvič delo, drugič delo in tretjič zopet delo. Brez dela ni jela in brez duševnega dela ni duševnega napredka; na delo torej, komur je mar sreča naroda slovenskega! itd. (Str. 1). — Naš list je namenjen strokovnim vajam v pravniškem poslovanji in vsakdanja potreba ga naj priporočuje. Ako torej edini pravniški listič ne najde zadostne podpore, naj kdo drugega izdavatí začne, kteremu se bode rad umaknil (Str. 384).“ — In tako je bilo.

Koliko in kako je deloval Dr. R. Razlag sicer na narodnem polju, o tem je čitati premnogo v časnikih p. v Slov. Narodu, Novicah, Slovencu itd. Kakor se je radostno pozdravljala njegova volitev v deželni zbor (Novic. 1865 str. 47), tako nemile so bile poslednje razprave, kedar je prišlo mej narodnimi veljaki do javnega razpora (Pravnik II. 1871 str. 382—383; Narod 1872; Novice 1872 str. 310. 311 itd.). Sloví pa dr. Razlag človekoljub, in vrlo opisan je v Slov. Narodu 1880 št. 132—4, kjer mu Jos. Cimperman poje na pr.:

„Dušne Ti svoje moči le vzvišenim smotrom žrtvuješ,
Naj povzdiguje Te svet, naj Te napada zavist.“

Književstvo.

— **„Srečolovec“**. Povest onim, ki si na tujem iščejo doma, izlasti njim, ki tišče v Ameriko. Predejal H. Majar, duh. pom. v Klanjcu na Hrvaškem. V Ljubljani, 1887. Založil in prodaja Anton Turk, knjigovez. Tisk J. Blaznik-ovih naslednikov. Povest kaže v prav živih slikah, kako oče in hčerka (Lovro Toporec in Marička) potujeta v Ameriko. (1. Proti novemu svetu. 2. V Novemjörku. 3. Naselsko življenje.) Knjižico priporočamo mladini in sploh rodbinam slovenskim.

— **„Národne pripovedke za mladino“**. Spisal Dominicus. II. zvezek, 8°. 86 str. V Ljubljani. Založil in izdal Janez Giontini, 1887. Tiskala Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani. Ta knjižica obseza 19 národnih pripovedek. Cena 24 kr.

— **„S prestola na morišče ali nesrečna kraljeva rodbina“**. Zgodovinska povest. Iz nemškega prosto poslovenil Dominicus. V Ljubljani. Založil in izdal Janez Giontini, 1887. 8°. 59 str. Tiskala Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani. Cena 20 kr.

— **„Naselnikova hči, ovetica pustinja“**. Iz nemškega prosto poslovenil Dominicus. V Ljubljani. Založil in izdal Janez Giontini, 1887. 8°. 74 str. Tiskala Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani. Cena 20 kr.

— **„Učenke v petih delih sveta“**. Spisala Elizabeta Berthet, prevél Anton Sušnik. II. zvezek. V Ljubljani. Založil in prodaja J. Giontini, 1887. 8°. 75 str. Cena 24 kr. Vse štiri knjižice imajo lepo barvana podobo na prvej strani ovitka. Tudi mi mislimo tako, kakor o teh knjižicah piše „Vrtec“: „Želeti bi pač bilo, da bi kdo bolj na drobno pregledal vsebine teh knjižic in nepristransko napisal svojo oceno, da bi znali, pri čem smo, in kaj je dobrega in kaj slabega v njih ter bi je potlej z dobro vestjo smeli priporočati naši mladini.“ Marljivi učitelji, berite ter govorite!

— **„Davorin Trstenjak, slovenski pisatelj“**. O petdesetletnici njegovega književnega delovanja. Spisal Andrej Fekonja. V Ljubljani. Izdal in založil Anton Trstenjak. Natisnila Kleinmayr & Bamberg, 1887. Cena 30 kr. Dobiva se pri gosp. založniku. Spretni g. pisatelj nam v knjižici prav natančno in prav bistro kaže izborna delovanja našega slavnega Davorina. To važno knjigo tedaj prav živo priporočamo vsem slovenskim razumnikom in sploh prijateljem slovenskega slova. Tudi učiteljskim knjižnicam bo to lepo delo dobro ugajalo.

— **„Nauk kako pomagati živlini o porodu in kako po porodu ravnati s staro in mlado živlino in ozdravljati poporodne bolezni“**. Spisal dr. Janez Bleiweis. V Ljubljani 1887. Natisnili in založili Blaznikovi nasledniki. Ta knjiga je dobro vodilo vsem živinorejcem, tedaj tudi učiteljem na deželi, ki se pečajo s kmetijstvom.

— **„Stritar-jevih zbranih spisov“** izšel je 7., 8., 9. in 10. snopič. V 9. snopiču pričénjajo se užé pripovedni spisi z mično povestjo „Svetinova Metka“.

Šolska letina.

Letno poročilo čveterorazredne ljudske šole v Šent-Vidu nad Ljubljano ima na prvem mestu prav umestna spisa: „Pustite otročiče k meni!“ in „Sadržejcem“, potem pa šolske vesti. Za šolo godnih otrok je bilo 394, od teh je šolo pohajalo 149 dečkov, 150 deklic, vkupe 299 otrok, mej katerimi je bilo 213 sposobnih, 86 nesposobnih. Na tej šoli so poučevali gg.: Ivan Kermavner (nadučitelj), Leopold Zaletel (katehet), Josip Bregar, Ivana Cvek, Fran Lovšin.

Enorazredna ljudska šola v Preski je v 4 oddelkih imela 142 učencev in učenk v vsakdanji in 25 v ponavljalni šoli. Za šolo godnih je bilo vkup 197. V 30. dan jul. t. l. je bila javna šolska preizkušnja in slovesni sklep šolskega leta. Boljši učenci in učenke so tudi dobili primerna darila.

Letno poročilo čveterorazredne ljudske šole v Metliki kaže črtice „iz šolske kronike“, „učiteljstvo“ (2 učitelja, 1 pomožnega učitelja, 2 kateheta in 1 učiteljico), „dobrotnike šole“, pregled šolske mladine (413 učencev in učenk v vsakdanji šoli in 72 v ponavljalni šoli, vkup 485), pregled učencev in učenk po napredku.

Šesto letno poročilo deške meščanske šole s kmetijskim značajem v Krškem 1886/7. ima na čelo zanimiv sestavek „Naš šolski vrt“ (z načrtom), potem učiteljstvo (ravnatelj, meščanski učitelj, katehet, ljudski učitelj), iz kronike, dobrotnike šole, zapisnik učil, imenik učencev (v treh razredih: $22 + 12 + 11 = 45$).

Letno poročilo čveterorazredne ljudske šole v Postojini koncem šolskega leta 1886/7. kaže učiteljstvo (nadučitelj in šolski voditelj, katehet, dva učitelja in dve učiteljici), vkupni pregled za šolo godnih (404) in šolo obiskujočih otrok (386), iz šolske kronike, razvrstitev učencev in učenk (po napredku). Poučevalo se je tudi v kmetijstvu (40 učencev).

Letno poročilo čveterorazredne ljudske šole v Krškem za šolsko leto 1886/7. ima na čelu prav umesten spis „Najvažnejša postavna določila o šolskem obiskovanju“, zatem: „Šolarska kuhinja v Krškem“, „iz šolske kronike“, „učiteljstvo“ (nadučitelj in voditelj, katehet, učitelj in dve učiteljici), „kmetijska nadaljevalna šola“ (35 odraslih rok. učencev in učenci ponavljalne šole), „šolske knjige“, „vkupni pregled šolske mladine (204, mej temi 125 sposobnih), „imenik učencev in učenk po abecednem redu.“

D o p i s i.

Od Trsta. (Dalje in konec.) Vem, da sem sè zadnjim odstavkom zašel v stran, a hotel sem mej drugim posredstveno opomniti odbor »Ped. društva«, da naj nikar brez potrebe ne razširja društvu delokroga, ki naj bode jedino le izdavanje pedagoških in metodiških knjig in drugih za učitelja zanimivih spisov. Sicer lahko postane društvo podobno človeku, ki ima mnogo služeb, a vsako le na pol opravlja. Kakor človek, takó tudi društvo prenapnè svoje moči in to je prvi korak k poginu. Žalosten vzgled nam daje v tem oziru bivše pevsko društvo »Slavec« na Goriškem. S kakimi furori, s kakim ropotanjem je stopilo v življenje! Hotelo je vse: izdavanje muzikalij, gojenje národne, umetne in cerkvene glasbe in petja, ustanavljenje pevskih zborov po vaséh i. t. d. In kaj je doseglo? Jeden koncert v goriškem gledišči, jedno mašo v goriški jezuvitski cerkvi, dve ali tri »besede« v dveh ali treh trgih in — z Bogom! No, to bi bila še sreča, da bi ne bilo posledic. Le vprašajte, kaki so pevski odnošaji sedaj na Goriškem in kaka navdušenost za petje je bila pred »Slavcem«. — Zato pa naj bi slav. odbor »Ped. društva« opustil namere za ustanovitev društvene drevesnice, za vzgojni pouk priprostega národa i. t. d. Za prve naj skrbé kmetijske družbe ali tudi okrajna učit. društva, gledé družega pa se je poprijeti druge poti. Gospodje, ki čutijo v sebi vzvišeni poklic poučevati naše niže ljudstvo o domači vzgoji otrok, naj pošljejo svoje spise odboru »Mohorjeve družbe« in ta gotovo vzprejme vsako tako delo z odprtimi rokami, ter je pošlje potem in tisoč in tisoč iztisih tija, kamor je prav za prav namenjeno: mej maso nižega národa.

Drugo društvo — rekel sem — je »Národna Šola« v Ljubljani. Kedór se hoče podrobneje poučiti o postanku in delovanji tega 16 let starega društva, naj prečita dotična sporočila v »Učit. Tov.« od l. 1882. naprej, in prepriča se, da slov. učitelji nimamo jednacega društva, ki bi bilo na tihem a vstrajno in požrtvovalno delovalo v blagospesnost slov. ljudskega šolstva — žal le kranskega. Iz delovanja »Nár. Šole« se razvidi, kóliko zmore društvo s požrtvovalnim prvosednikom. To bodi g. učitelju-poslancu Stegnarju rečeno v posebno priznanje! Kóliko pisank, risank, tablic, svinčnikov, črtalnikov, peres, peresnikov i. t. d. je užé razposlalo to društvo mej kranske ljudskošolce! — In vender pri vsej tej požrtvovalnosti se je »Nár. Šoli« še le v novjšem času posrečilo popolnejše zadostiti svojej nalogi, oziroma točki 4. §. III. društvenih pravil: Društvo daje nagrade učiteljem za dobre spise slov. ljud. šolstvu namenjene in pospešuje sploh po svojih močéh vse, kar je na prid slov. ljud. šolstvu. Z izdanjem »Prizorov iz otroškega življenja«, »Zabavišča slov. otrokom« in »Pripovedek o vetru« je prekoráčila »Nár. Šola« kranske meje; kajti s tem je ponudila tudi nekranskim ljud. šolam priliko, izkoristiti si njen trud. V zvezi z izdanjem prve knjižice stoji še neki vesel pojav ljubljanskega učiteljstva. Do tedaj smo bili navajeni čitati mej možmí, ki se trudijo za našo stvar, imena: Praprotnik, Stegnar, Tomšič, Močnik in še nekaj družih. Za časa lanskega društ-

venega zborovanja v Ljubljani se je pa prikazal mladi naraščaj na poprišče. In to — mislim — ni, da bi se prezrlo. Ako se ozremo na zborovanja »Nár. Šole« in »Slov. učit. društva« zadnjih let, prepričamo se, kako živi so bili vsako leto razgovori o pedagoško-didaktičnem društvu, ki naj bi se ustanovilo, in o izdaji knjižice za slov. mladino, i. t. d. A razgovori so ostali — izimši gornje tri knjižice — le razgovori, takó da so začeli nekaterim starejšim učiteljem užé presedati. In zakaj tak neuspeh? Zato ker je v Ljubljani manjkalo mladih učiteljskih močí, katere bi se bile z mladeniškim ognjem poprijele stvari, za katero se je toliko debatovalo. Za ustanovitev novih društev, ali v obče izvršitev enacih naklepov ne zadostuje le izkušnost in razumnost mož, ampak je treba tudi agitatorskih, navduševalnih močí mladeniških, ki enkrat sproženo zadevo vstrajno razširjajo do naj oddaljenejših krogov. Razen tega zavisí mnogo, kde se táko gibanje prične. Kamen zalučan v vodo pri kraji ne napravi nikedar tóliko in čez vse površje enakomerno razširjenih valčkov, nego kadar ga vržemo sredi vode. Takó bi tudi jaz imel mnogo več zaupanja za uspeh, ako bi bil znani poziv »ob ustanovitvi organizovane knjižnice za slov. mladino« izšel od mlajših učiteljev ljubljanskih nego naših štajerskih drugov. Vrlemu »Šmarijsko-Rogaškemu učiteljskemu društvu« bi pa svetoval, naj storí, kar je v njegovej močí, da se zastran »organizovane knjižnice« porazume z odborom »Nár. Šole« ter takó pouspeši srečno pričeto delo tega društva. Samoubojna napaka bi bila ustanavljati novo društvo z enako tendencijo, ko ima »Nár. Šola« takó lepo preteklost za seboj. Na okrajnih učit. društvih, njih prvosednikih in odbornikih pa je, da se ónemu pozivu resno odzovejo, da vsa zadeva zopet ne zadremlje, ampak da se pri prih. zborovanji »Nár. Šole« stalno določí. V ta namen pa naj se užé sedaj pričné z agitovanjem za pristop k »Nár. Šoli«. Ako se nam to posrečí — in mora se, ako le hočemo — potem smemo upati, da stopi »Nár. Šola« korak naprej — k izdavanju pomanjkujóčih učbenih knjig za šol. mladino.

Več posla bode sè »Slov. učit. društvom«. Nočem s tem reči, da bi pravila tega društva ne odgovarjala vseslovenskim potrebam; saj je bilo l. 1871. preosnovljeno iz »Učit. društva za Kranjsko«. Značaj društva samega in pa v času izpremenjeni odnošaji so, ki terjajo nekoliko preosnovo. V tem ko zavisí blagouspešnost prvih dveh društev v prvej vrsti od peščice dobrih pisateljev, ter se vsako, osobito drugo sme zanašati na materijalno podporo šol in neučiteljev, mora se tretje društvo opirati le na učitelje; kajti óno mora biti nekak zastopnik učiteljstva proti neučiteljstvu, ter ima biti pripravljeno vzprejeti tudi boj z drugimi stanovi, ako učiteljski interesi zahtevajo. Zato pa je za moralni uspeh tacega boja neobhodna potreba, da obsega društvo vse ali skoro vse slov. učitelje. Inače je skoro bolje, da ga ni. Pa ne le moralni, ampak tudi materijalni uspeh našega stanú zavisí od mnogobrojnega vseslovenskega učiteljskega društva. O tem se je užé tóliko pisalo, da se mi vidi škoda besed za dokazovanje resničnosti te trditve. Kedór kaj tacega potrebuje, ta spričuje, da ne pozná duha sedanjega časa. Tacega nevedneža — upam — ni mej slov. učiteljstvom. In vender! Kakó naj imenujemo učitelja, ki vedno toži o svoji pičli plači, ki se huđuje in tarnja, da mu je oblastvo odbilo prošnjo za zveksanje plače, za to ali óno podporo, i. t. d., od katerega pa gotovo prejmemo negativen odgovor, ako ga povabimo, naj pristopi k učiteljskemu društvu! —

Kakor je težavno vladati mnogobrojno družino, takó je težavno preosnavljati manjša društva v mnogobrojnejša. Zato je treba pri preosnovitvi tacega društva paziti, da se vse uporabi, kar utegne društvu koristiti in vse odstrani, kar bi je v delovanji zaviralo. To dvojje bi zaslužilo daljšega razgovarjanja, a ker mi je dopis užé takó narasel, hočem se ob kratkem izraziti.

Pred vsem je treba, da si društvo določí svojo svrhu, in ta bodi: blagouspešnost slov. učiteljstva. Iz tega sledí, da naj bodo društveniki le učitelji. Le takó in jedino takó bode društvu mogoče ohraniti si jedinstvo v izpolnovanji prve dolžnosti svoje — obrambe učiteljskih interesov. S tem pa ni rečeno, da naj se društvo po robu postavlja državi, naj zatajuje národ in vero. Bog obvárui! Kedór bi se drznil od slov. učitelja kaj tacega zahtevati, ta bi jo dobro skupil. Verni kristijanje, pravi Slovenci in zvesti državljane pa ostanemo še vedno, če se tudi v svojem društvu izogiblremo razgovorom, iz katerih se rodé verski ali politični prepiri ali národno strankarstvo. Na ta način — menim — bomo tudi smeli pričakovati podpore od svojih predstojnikov, osobito šolskih nadzornikov, in te podpore nam je živo potreba. Kóliko zmore táka podpora, tega sem se prepričal za časa izhajanja učiteljskega lista »Šole« v Gorici. Naj se mi nikar ne oporeka, da se je »Šola« izplačevala iz ónega $\frac{1}{2}\%$, ki ga učitelji plačujejo za učit. knjižnico. Ta odstotek so nekateri okraj. šol. sveti (n. pr. sezanski) užé l. 1882. odrekli in »Šola« je še izhajala do polovice 1884. leta. Bila je pač druga opora, moralna opora: za listom je stal g. okrajni in menda tudi g. dež. šol. nadzornik. Zaradi tega sem trdno prepričan, da ima tudi

vseslovensko učit. društvo pričakovati najizdatnejše zaslombe od slov. okraj. šol. nadzornikov. Gg. nadzorniki nam menda ne porekó, da od njih preveč zahtevamo. O ne, žrtva ne bode velika! G. nadzornik pride z učitelji svojega okraja najmanj enkrat ali tudi večkrat v letu v dotiko in ako vé, da ta ali óni učitelj ni še člen vseslovenskega učit. društva, ni mu treba kot kratko besedico v priporočilo, in ta besedica iz ust nadzornikovih izdá več, nego sto in sto vabil od društvenega odbora iz Ljubljane.

Nadaljuje pomoči se nádejam od prvosednikov okr. učit. društev. Nikar ne pričakujmo, da se »Slov. učit. društvo« razširi čez vse pokrajine slovenske z oglaševanjem posamnih učiteljev k društvenemu pristopu. Tù je treba, da vzamejo stvar v roko prvosedniki obstoječih učit. društev. Kako? — Znali bodo sami najbolje. Menim pa, da bi ne bilo slabo, ako se v tej zadevi pogovoré sè svojimi odborniki in pozneje z društveniki (tudi po okrožnicah), ter stopijo potem v dogovore z odborom »Slov. učit. društva« v Ljubljani. Inicijativa v korporacijah ima navadno več uspeha nego od posameznikov. In kar je najvažnejše, pričeti je treba precej. Dvakrat da, kedor hitro da. Zadeva naj bi bila popolnem urejena do prih. zborovanja »Slov. učit. društva« v Ljubljani.

Imel bi še govoriti o reorganizácii »Slov. učit. društva«, o delovanji preosnovanega »Vseslovenskega učit. društva«, o njegovem glasilu (ki naj bode »Učit. Tov.«), pa vem, da bi tega ne mogel bolje izvršiti, nego je to storil vrli tovariš g. Fr. Jamšek v »Šolskih Drobntincah« v spisu »Učitelji slovenski, zjedinito se tesneje!« Le neko željo bi rad še dostavil o dopisovanji slov. učiteljev neučiteljskim osobito političkim listom.

Slov. učiteljstvu ne more nihče oponašati, da se ne briga za vsakovrstne težnje svojega národa, zadostivši svojim službenim in stanovskim dolžnostim. In takó najdemo učiteljske sotrudnike pri različnih národnih podjetjih ne izimši političkih časnikov. Prav politički listi pa so najnavadnejša pot, po katerej izrazuje marsikak učitelj neučiteljstvu svoje misli o marsičem in tudi o šolstvu. Taka šolstvena sporočila sestavljena v primerni obliki so večkrat neprecenljive vrednosti za učiteljstvo in šolstvo, osobito še, ako pridejo v roke nižemu ljudstvu, ter služijo temu v pouk. A ne dá se pa tudi tajiti, da se je čital užé marsikak spis iz učiteljskega peresa v političkem časniku, ki ni nameraval ne koristiti, ne poučevati, ampak škodovati svojemu zasovraženemu uradnemu tovarišu in posredstveno tudi vsemu učiteljstvu. Povod mu je bila le osebna strast, katerej je hotel dotičnik dati duška v javnosti, zatekši se v politički časnik, vedoč, da mu urednik šolskega lista kaj tacega ne vzprejme. Vzgleda nočem navesti; saj ni še leto od tega, kar je imel vsak pravi šolnik priliko skandalizovati se nad njim. Zdelo se mi je pa primerno spomniti se ga prav na konci svojega dopisa o združevanju učiteljskem. Trdno sem prepričan, da ni in tudi ne more biti daleč čas, ko se nam izpolnijo želje po zjedinenji, a uverjen sem pa tudi, da bode temu zjedinenju vselej najhujši sovražnik óni učitelj, kateremu je lastni »jaz« vse, a stanovska čast nič. —

Iz Gorice. Nova zgradba za žensko učiteljšče bode se tù zidala. Naučno ministerstvo je užé naznanilo namestništvu v Trstu, da se bodo troški za zidanje vzprejeli v letošnji državni budget.

Od Kolpe. V 6. dan julija t. l. imeli smo učitelji Črnomalskega okraja uradno letno konferencijo v Črnomlji. Točno ob 9. uri otvori c. kr. okrajni šolski nadzornik zborovanje. Navzoči bili so vsi gg. učitelji in gdč. učiteljice tega okraja. Počastili so nas s svojo pričujočnostjo še tudi gosp. Orschulek, c. kr. okrajni komisar, gosp. Ant. Kupljen, c. kr. notar in ud c. kr. okraj. šol. sveta in gosp. Pavlin, okrajni zdravnik in kraj. šol. nadzornik. Gospod predsednik vse došle pristrčno pozdravi ter oménja, da je od zadnjega zborovanja umrl c. kr. okr. šol. sveta predsednik, blag. gospod c. kr. okraj. glavar Henrik Jagrič. Ranjki bil je za šolo jako vnet in učiteljstvu zeló prijazen in naklonjen. Blag mu spomin! Na mesto umrlega g. Jagriča imenovan je c. kr. okraj. glavarjem velerodni gosp. marquis Ferdinand Gozani. Gosp. predsednik želí, da bi ostal ta gospod prav mnogo let predsednik c. kr. okraj. šol. svétu. Na to nam predstavi vse v naš okraj na novo prisle učitelje in učiteljice.

Svojim namestnikom g. nadzornik ne imenuje nikogar, ker upa, da bode užé sam lahko vodil zborovanje. Zapisnikarjema se volita per acclamationem gdč. Matanovič iz Črnomlje in g. Reich iz Vinice.

K 3. točki dnevnega reda pravi g. nadzornik: Kar sem pri inspekciji raznih šol zapazil nerednega ali pomanjkljivega pri pouku v posameznih predmetih ali družih šolskih zadevah, na to sem opozoril dotičnega učitelja ali šolskega voditelja in morem z veseljem reči, da so bili šolski uspehi sploh ugodni, in da učiteljstvo dobro napreduje.

Jezikoslovje se je povsod dobro poučevalo. Pri branji naj se strogo gleda na to, da bodo otroci glasno brali, da bodo besede prav naglaševali in pazili na ločila. Pri nemškem branji naj učitelj berilo najprej sam prestavi, potem naj poskušajo otroci krajše stavke sami predstavljati, potem naj se še le bere. Pri nalogah naj se pazi na to, da bodo otroci mogli naloge samostojno izdelovati. Vsak mesec naj se piše vsaj po jedna šolska naloga iz slovnice, iz spisja, pravopisja in računstva. Naloge naj učitelj vestno pregleda, popravlja in oceni. Pri popravljanju naj se učenci opozoré na razne napake. Pri spisji naj učitelj pazi, da se učenci učé list prav napisati pa tudi zaviti, adresirati in zapečatiti. V višjih oddelkih naj se učenci učé pisati dopisnice, zaplepke, pošne nakaznice; pokaže naj se jim, kakó se pošilja denar v navadnih zavitkih in v onih, ki se kupijo na poštah.

V računstvu se dobro poučuje. Potrebni učni pripomočki nahajajo se užé skoraj po vseh šolah. Če kje še česa primanjkuje, naj učitelji-voditelji potrebno oskrbé. Učenci naj se popolnem seznanijo z novo mero in vago; zato je potrebno, da jim učitelj mere in uteži večkrat pokaže, vadi naj učence, da bodo znali sami meriti in tehtati. Vsak učitelj naj skrbi, da bode v svojem razredu ali oddelku doučil vso predpisano tvarino. — Z zemljepisnim poukom nisem bil povsod zadovoljen. Ta pouk naj se začénja s šolsko sobo, potem naj se širi od šolske okolice do šolske vasi, do okraja i. t. d. V tretjem letu kaže naj se vsa vojvodina Kranjska. V višjih oddelkih vadijo naj se učenci, da bodo znali na tablo narisati kak okraj, kako kronovino in tek kake reke. Pouk v zgodovini je bil povoljen. — Prirodopisje in natoroznanstvo se je dobro poučevalo. Gosp. nadzornik oménja odlok vis. c. kr. naučnega ministerstva z 12. dné avg. 1886. l. štev. 14201, vsled katerega naj se prirodopisje poučuje vedno le direktno. (Konec prih.)

Iz Ribnice, v 27. dan julija t. l. (Okrajna učiteljska konferencija.) V 27. dan julija t. l. zbrali smo se učitelji in učiteljice vsega kočevskega okraja v Ribnici, da izpolnimo svoje dolžnosti gledé okrajne učiteljske konferencije. Že za rano priromali smo nekaj peš, nekaj na vozeh iz vseh krajev našega obširnega okraja, da ne zamudimo in da točno pridemo. Ob deveti uri sešli smo se v šolskem poslopju, v sobi I. razreda, katera je bila zato posebno pripravljena. Točno ob tem času otvoril konferencijo okrajni šolski nadzornik kot prvosednik preč. g. J. Komljanec. Svojim namestnikom imenuje g. J. Pavčič-a, nadučitelja v Velikih Laščah. Od učiteljev manjkal je edin g. Fr. Spintrè, nadučitelj v Kočevju in učiteljica gđ. Eckart, koja oba sta na odpustu. Bilo nas je zbranega učiteljskega osebja 49. Zapisnikarjema volila je konferencija gg. J. Raktelj-a ml. in Fr. Šešark-a.

Prva točka dnevnega reda je bila: opazovanje g. nadzornika pri inšpiciranju. O tem se je g. nadzornik pohvalno izrazil ter nam je ob jednom podal statistične podatke o šolskih razmerah našega šolskega okraja. Naj mi bode dovoljeno, te prav na kratko ponoviti, ker nam v jasn dokaz služijo, kako naše ljudsko šolstvo v kočevskem okraji, kako pa v obeh slovenskih okrajih (ribniškem in velikolaškem) stoji in napreduje.

V vsem šolskem okraji je 19 jednorazrednic in sicer 9 s celodnevni in 10 s poludnevni podukom, 10 z nemškim 7 s slovenskim in 2 polovico z nemškim, polovico s slovenskim (utrakvističnem) poučevalnim jezikom. Dvorazrednic je 7: 4 s celodnevni, 2 s poludnevni, 1 deloma s celim, deloma s poludnevni podukom; 4 z nemškim, 3 s slovenskim poučevalnim jezikom. Trirazrednice so 4: 2 s celodnevni, 2 deloma s celim, deloma s poludnevni podukom; 1 z nemškim, 3 s slovenskim poučevalnim jezikom. Štirirazrednici ste 2. Obe imate celodnevni poduk, jedna z nemškim, druga s slovenskim poučevalnim jezikom.

Vseh šol je tedaj 32; 17 jih ima celodnevni, 12 poludnevni, 3 deloma celo-, deloma poludnevni poduk; 16 jih je z nemškim, 14 s slovenskim in 2 deloma z nemškim, deloma s slovenskim poučevalnim (utrakvističnem) jezikom. — 16 nemških ljudskih šol ima 25 razredov in 14 slovenskih 26 razredov in dve utrakvistični šoli po 2 razreda; vseh razredov je skupaj 53. V tekočem letu se nij nobena nova ljudska šola osnovala, noben nov razred odprl, pač se je 1 razred zaprl.

O stanju šolskih poslopj izvedeli smo naslednje:

Šolska poslopja v prav dobrem stanju so 4, namreč: v Velikih Laščah, Morovici, Ribnici in Sodražici. V dobrem stanju jih je 20; v manj dobrem stanju so 4, namreč: v Dobrempolju, Loškem Potoku, Gotenici in Grčarici; v prav slabem stanju ste v Starem Logu in pri Fari. — Za šolo godnih otrok bilo je pretečeno leto v vsem šolskem okraji 7354; od teh obiskovalo je šolo 6125. Z nemškim učnim jezikom poučevalo se je 2431 šolo obiskujočih otrok, tedaj na jeden razred poprečno 93. 14 slovenskih ljudskih šol s 26 razredi imelo je 3433 obiskujočih otrok; tedaj jih pride na jeden razred 132. Otrok, ki so se s slovenskim učnim jezikom poučevali, bilo je 1002 več nego onih z nemškim učnim jezikom. Največ šolo

obiskujočih otrok imela je ljudska šola v Ribnici, namreč 560, najmanj Ovčjak (Schöfflein), samo 36. Za Ribnico imela je ljudska šola v Kočevji s 486, potem Dobropolje s 426, Sodražica 388, Loški Potok 379, Srednja vas (Mitterdorf) 349, Velike Lašče 301 šolo obiskujočih otrok. Na eno učiteljsko moč prislo je v Fari 237, v Banjaloki 208, v Loškem Potoku 181 učencev. Od 2677 za šolo godnih nemških otrok ostalo je v pretečenem letu brez poduka 246 ali 9%. Od 4385 za šolo godnih slovenskih otrok ostalo pa je v pretečenem letu brez poduka 952 ali 21·7%. Uzroki tej nedostatnosti so v oddaljenosti od šol in v pomanjkanji šol. Višje šole obiskovalo je 68 učencev in sicer 41 slovenskih in 27 nemških. Z velikimi telesnimi hibami obdanih bilo je 44 otrok ali 0·5%.

Število učiteljev je bilo: 37 z izpitom sposobnosti in 7 samo s spričevali zrelosti. Število učiteljic pa 7 z izpitom sposobnosti in 1 z zrelostnim spričevalom. Skupaj torej 52. Število katehetov: 26. Število učiteljic samo za ženska ročna dela nij bilo nobene, drugače podučevalo je 6 učiteljic. — Šolskih vrtov, ki se za poduk otrok rabijo, bilo je 16. Na 6 šolah snujejo se šolski vrti in 6 šol je brez njih in sicer: Banjaloka, Polom, Fara, Srednjas, Sv. Gregor in Rob.

Knjižnic je bilo 28 lokalnih za učitelje in učence, s 2541 učiteljem in 1580 učencem namenjenimi knjigami. Najboljše knjižnice imajo šole v Velikih Laščah, Morovici in Strugah. Vsled revizije izključilo se je iz njih 188 knjig in vsled superevizije pa še 79. Z učnimi sredstvi najslabše oskrbljene so bile šole v Fari, v Velikih Poljanah, v Grčarici, Mozeltji, Spodnji Loki; najbolj pa: Velike Lašče in Morovica. Učni smoter dosegle so razen 2 ljudskih šol vse. Neugodno na poduk vplivale so otročje bolezni. Najbolj pridnih bilo je 10, pridnih 39 in manj pridnih 4 učiteljskih moči v pretečenem letu.

Druga točka dnevnega reda obsežala je poročilo knjižničnega odbora. Dohodkov je imela okrajna učiteljska knjižnica v pretečenem letu 220 gld. 81 kr., troškov pa 214 gld. 47 kr. tedaj s prebitkom 5 gld. 34 kr. Knjig nakupilo se je mnogo; navzlic temu je bila slabo rabljena, samo 145 zvezkov se je vse leto v branje izposodilo. Za prihodnje leto voljeni so v knjižnični odbor gg.: Fr. Ivanc, A. Lapajne, Ivana Arko, Fr. Črnogoj in J. Čop. V stalni odbor pak so izvoljeni gg.: M. Kautzky, G. Erker, Göderer.

Tretja točka dnevnega reda obsegali so razni referati in sicer a) Pogoji in sredstva za uspešen poduk v ženskih ročnih delah na deželi, poročevalki gspdc. Ivana Bregar in Fr. Borowsky; prva v slovenskem, druga v nemškem jeziku. b) Kako naj se uri mišljenje pri učencih? v nemškem jeziku g. Röthel, v slovenskem g. Vigele. c) Ravnanje z otroci, ki jecljajo, samo g. A. Erker v nemškem jeziku. d) Kako naj si učitelj spoštovanje v občini zadobi in ohrani? poročevalec g. Ostermann v nemškem jeziku. Vsi referenti so svoje naloge temeljito izdelali, za kar se jim je g. nadzornik zahvalil.

Četrta točka dnevnega reda so bili samostalni nasvėti. Prvi nasvèt glasil se je: naj se peteroudni odbor voli, kateri naj se z vsemi kraji na Kranjskem razven Ljubljane sporazume, da se vkupna peticija vseh učiteljev na visoki deželni zbor pošlje za zboljšanje materialnega stanja učiteljev. Izvoljeni so naslednji gg.: Fr. Ivanc, A. Lapajne, Fr. Črnogoj, Fr. Juvanc in J. Čop.

Drugi nasvèt meril je na to, da se okrajno učiteljska knjižnica proti požaru pri kakej solidnej zavarovalnici zavaruje, kar se je vzprejelo.

Potem prebral je nam g. nadzornik še ministerijalni ukaz iz dné 12. maja 1877. l. gledé gojitve cerkvenega petja in cerkvene muzike — ter se je s trikratnim »hoch« in »slava« klici na presv. cesarja konferencija sklenila. Potem je bil vkupni obed v gostilni g. A. Podboj-a, kjer smo se prav dobro imeli.

L.

Iz Krškega okraja 11. avgusta. (Zborovanje »Pedagogiškega društva« dné 4. t. m. na Raki na Dolenjskem.) Predsednik društva gospod Fr. Gabršek otvori ob napovedani uri zborovanje v ondotni šoli, ter nazdravi prav pristrčno vse došle gg. tovariše in drugo občinstvo. Na to se prečita zadnjega zborovanja zapisnik, ki se odobri.

Pri naslednji točki: »Prostovoljno predavanje«, vname se živahna debata. Posvetovalo in poudarjalo se je: »Kako bi bilo mogoče po tistih krajih, kjer je silna potreba, razširjevati šole in jih ustanovljati na novo.« Kar se tega tiče, menda v nobenem šolskem okraju ni tako slabo, kakor ravno v našem. Koliko velicih vasij je brez jednorazrednic, kjer je jako veliko otrok brez vsacega pouka! Šolske gosposke bi se nikakor ne smele ozirati na pritožbe ljudstva, ker ono bode vedno zoper kako razširjanje — ali pa na novo ustanovitev šol. V tem oziru naj bi se ne gledalo niti na desno, niti na levo, ampak postopalo postavno — in obrnilo se bode kmalu na bolje. Nikakor tudi ni pravilno, da viša gosposka sklepov c. kr. okr. šolskega sveta ne po-

trdi, kakor se je ravno zgodilo pri nas Čuli smo še mnogo drugih pritožb, kar se vé »gobo čez«.

Kar se tiče šolskega obiskovanja po selskih učilnicah, so se slišali zopet stari uzroki. Največ zakrivijo »krajni — oziroma okrajni šolski sveti. Prvi pogosto ne nasvetujejo nobenih kazni, drugi pa te prepozno izvršujejo — včasih šele čez leto in dan. In kdo potem največ trpi? Šola in uboga para učitelj! Pametno tudi ni, da ima v okraji vse šolske reči v rokah kak mlad političen uradnik, koji za to navadno nima veselja — in smatra ta posel za postranskega . . . Vse šolske stvari naj bi oskrbovali okrajni nadzorniki, ker le ti so kompetentni za to!

Temu razgovoru je sledilo »posvetovanje o spomenici« na slav. deželni zbor gledé prenarredbe deželne šolske postave z dné 9. marca 1879. leta. (Vesteneck-ova novela.) Kranjski učitelji bridko čutimo, kako je ta postava v marsičem krivična (vzlasti nekateri paragrafi.) Zategadelj je odbor »Pedagogičskega društva« sklenil, sl. dež. zboru predložiti prošnjo za prenaradbo nekaterih paragrafov. Nadejamo se, da se bodo naši gg. poslanci na to ozirali!

Zdaj se prebere »peticija« na vis. c. kr. poučno ministerstvo v zadevi velikih počitnic. Pač ni pravično, da je otrok na kmetih prikrajšan s šolskimi počitnicami, ko je v obče z delom itak preobložen. Zjutraj mora kmetijski otrok zgodaj na pašo ali na kako drugo delo, — potem pa koj v selsko šolo — večkrat po uro oddaljeno. Bodemo li zamerili tacemu šolarju, šolarici, ako ne napreduje dovoljno — in če včasih zadremlje — nehote?! Mestni otroci nima jo drugih, kakor šolske skrbí — po vrhu pa še 1/2 meseca daljše velike počitnice. Jeli to pravično uravnano? Mari ni imel star izkušeni učitelj prav, ki je rekel: »Naše šolske postave so kovali —, ne pa šolski večaki!« Te besede so mi dopale in zato sem jih zapisal. — V tej važni zadevi naj bi naši državni poslanci povzdignili svoj veljavni glas v Dunajski zbornici ter tam razkrili g. ministru ta neopravičen nedostatek pri šolstvu.

Zatem se je ukrenilo, da bode prihodnje zborovanje meseca novembra v Kostanjevici.

Gosp. predsednik zborovanje zaključí zahvaljujoč se vsem gospodom, ki so se pridno bavili z važnimi vprašanji, s trikratnim »živio in slava-klici« na presvetlega vladarja Frana Josipa I.

Pri vkupnem obedu smo se prav prijateljsko razgovarjali — in marsikdo je povedal kaj zanimivega iz lastne izkušnje. — Nam vsem, ki smo se udeležili tega zborovanja v prelepem kraju na Raki, ostane ta dan v prijetnem spominu. Domačima gospodoma učiteljema pa, ki sta pre-
skrbela olepšavo šole, vso čast in hvalo! —

— r —

Iz Kamenika. Dopisnik, popisujoč uradno zborovanje učiteljstva Kameniškega okraja, je o mojih predlogih gledé izpusta iz šole v št. 16. »Učiteljskega Tovariša« napačno poročal. Moja predloga, katera sta bila jednoglasno vzprejeta, glasila sta se tako-le:

1. Ker večina otrok, katere veže dolžnost v šolo hoditi do izpolnjenega 12. leta, hodi v šolo le 4 ali 5 let, naj se tedaj izstop iz vsakdanje šole koncem šolskega leta onim otrokom, kateri v prvi polovici prihodnjega šolskega leta izpolnijo 12. leto, dovoljuje le pod sledečimi pogoji:

a) ako je otrok dovršil z dobrim uspehom na eno-, dvo- in trirazrednicah vse oddelke, na čveterorazrednicah pa 1. oddelek 4. razreda;

b) ako je domá neobhodno potreben;

c) ako je telesno dobro razvit.

2. Izstop iz vsakdanje šole naj se dovoli onim otrokom, ki so izpolnili 12. leto, le takrat, ako imajo koncem šolskega leta v 3. oddelku (razredu) dovoljne rede v čitanji, številjenji in pisanji (predlagatelj meni tñ tudi spisje). Na šolah pa, kjer traja dolžnost v vsakdanjo šolo hoditi do izpolnjenega 14. leta, naj se gleda kolikor mogoče na to, da otroci dovrše štiri oddelke (razrede).

Izstop iz šole z izpolnjenim 12. letom iz I. ali II. oddelka (razreda) naj se dovoljuje le slaboumnim otrokom, o katerih se nij nadejati, da bi z daljnim šolanjem mogli učni smoter doseči.

Val. Burnik,
nadučitelj.

Z Dobrove pri Ljubljani. V tukajšnji šolski občini bilo je pretečenega šolskega leta 273 za vsakdanjo šolo zadosta starih otrok; od teh je bilo radi bolehavosti in nezadostnega duševno-telesnega razvoja 36 otrok za eno leto šole oproščenih. Hodilo je v domačo dvorazrednico 231, a v šolo v drugih krajih pa 6 otrok. Ponavljalcev in ponavljalek je bilo vseh vkup 43. Teoretično-praktičnega poučevanja v sadjarstvu udeleževalo se je 66 dečkov II. razreda in ponavljalnice, a v samo praktične pa od časa do časa tudi še 26 odraslih s prav dobrim uspehom. — Šolsko leto smo dokončali v 28. dan jul. t. l. Ta dan bilo je tudi prvo sv. obhajilo za sposobne otroke, zahvalna šolska maša z blagoslovom, potem javna preizkušnja in delitev daril odličnim učencem in učenkam.

Imenovanega dné zbralo se je zjutraj ob 1/2 6. uri nad 200 otrok v šolskih sobah; ob 6. uri šli so za šolsko zastavo paroma v župljansko cerkev, kjer je pri krstnem kamenu vrli naš gospod duhovni pomočnik in katehet Josip Laznik z obhajanci na glas obnovil krstno obljubo, od koder so šli z gorečimi svečami na odločeni prostor pred velikim altarjem. Potem se je pričela sv. maša z blagoslovom. Med sv. mašo, pred darovanjem, imel je blagi gospod katehet jednat ogovor, v katerem jim je kaj ganljivo razlagal zadnjo večerjo Zveličarjevo. Ves govor segal je mladini in odraslim globoko v srcé. Po mašnikovem zauživanji so bili obhajani. Za sklep cerkvenemu pravilu zapela se je še zahvaljena pesem.

Obhajancem preskrbeli so naš za šolo vneti p. n. gospod župnik v farovžu zajtrk; a gosp. katehet obdaroval jih je z knjižico »Angeljček« in sè spominki na prvo sv. obhajilo.

Kmalu po 1/2 8. uri pričnè se očitna preizkušnja v prvem razredu. Prec potem pa se je preizkušnja nadaljevala v II. razredu. Z odgovori in vedenjem otrok bili so poslušalci sploh prav zadovoljni. V tem razredu bilo je 15 odličnih in 19 pohvaljenih, v prvem pa 6 odličnih in 9 pohvaljenih otrok. Za darila dobili so odlični otroci krasno vezane, a pohvaljenci v drugem razredu pa navadno vezane knjižice: »Oče naš in deset božjih zapovedi«, »Slovenski vrtnar«, »Izidor po-božni kmet«, »Nedolžnost preganjana in poveljučana«, »Genovefa« ter »Molitvenik za dečke in deklice«.

Da so se mogli otroci z darili tako primerno obdarovati, so pripomogli mnogi domači dobro-srčni šolski prijatelji in dobrotniki.

Posebni dobrotnik tukajšnje šole je tudi še tukajšnji duhovni pomočnik g. Josip Laznik, kateri je obhajancem podaril »Angeljčka«, a po vrhu tega pa tudi na svoje troške letos za vse leto šoli naročil »Vrtca«.

Dalje mi je še omeniti vrlega gospoda knjigoveza Janeza Bonača v Ljubljani, kateri nam je vsega vkup 42 knjižic za darila kaj lepo in cenó zvezal, ter je tudi štiri »Molitvenike« brez-plačno navrgel.

Še enkrat zakličem vsem našim milim dobrotnikom in blagim pospešiteljem šolskega na-predka: »Bog Vam povrni in plačaj blaga dejanja Vaša v polnej in obilnej meri!« *M. Rant.*

Iz Ljubljane. Veseli rojstni dan našega presvetlega cesarja v 18. dan preteč. meseca so tudi ljudske šole in slovensko učiteljstvo slovesno praznovali.

— Slovesno zlato mašo je v 21. dan avg. t. l. pel v Svečah v Rožni dolini na Koroš-kem naš slavni rodoljub in velezaslužni duhovnik, monsignor prečastiti gospod prof. Andrej Einspieler. Slavni gosp. jubilar je, kakor je znano l. 1852. v Celovcu ustanovil prvi slo-venski šolski list »Šolskega Prijatelja«. Slava mu! Bog ga ohrani še mnogaja leta!

— Tečaj za ljudske učitelje na deželni vinarski in sadjarski šoli na Grmu se je v 27. dan avg. t. l. končal z izpitom, pri katerem je deželni poslanec c. k. svetnik g. E. Dev zastopal deželni odbor. Prisotni so bili tudi državni poslanci dr. Ferjančič, Pfeifer in Šuklje.

Razpis učiteljskih služeb.

Mesto učitelja in voditelja na enorazrednici na Vrhú oddalo se bode zatrdno, ali začasno. Letna plača je 450 gld. z voditeljsko doklado 30 gld. in s prostim stanovanjem. Prošnje naj se po predpisanem potu vlagajo do 15. septembra t. l. pri c. kr. okr. šolskem svétu v Črnomlju.

C. kr. okr. šolski svét v Črnomlju v 9. dan avgusta 1887. l.

Št. 473.

okr. š. sv. Na enorazredni ljudski šoli v Poljanici (Pöllandl) oddala se bode učiteljska služba s 400 gld. letne plače, 30 gld. opravnine in s stanovanjem. Prošnje naj se po postav-nem potu vlagajo do 16. septembra t. l. pri podpisanem okrajnem šolskem svétu.

C. kr. okrajni šolski svét v Novem Mestu (Rudolfvem) v 19. dan avgusta 1887. l.

Št. 1076

okr. š. sv. Na dvorazredni ljudski šoli v Loškem Potoku se bode oddala za trdno ali začasno z začetkom novega šolskega leta II. učiteljska služba s 400 gld. letne plače. Prošnje naj se po uradnem potu vlagajo do 20. septembra t. l. pri podpisanem okrajnem šolskem svétu.

C. kr. okrajni šolski svét v Kočevji v 27. dan avgusta 1887. l.

Št. 919

okr. š. sv. Na čveterorazredni ljudski šoli v Senožečah umestila se bode učit. služba s 400 gld. letne plače in s stanovanjem. Prošnje za to službo naj se po uradnem potu vlagajo do 10. septembra t. l. pri podpisanem okrajnem šolskem svétu.

C. kr. okrajni šolski svét v Postojni v 19. dan avgusta 1887. l.